

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ATILGANLIK SEVİYELERİNİN EĞİTİM DÜZEYİ ve BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Adem TATAR¹

ÖZ

Bu araştırma Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik (PDR) bölümü ile Psikoloji bölümünde lisans ve yüksek lisans öğrenimi gören öğrencilerin, atılganlık seviyelerinin; eğitim düzeyi, bölüm ve cinsiyet değişkenleri açısından incelemesi amacıyla yapılmıştır. Çalışmaya İstanbul'un çeşitli üniversitelerinde öğrenim gören 181 PDR ve Psikoloji öğrencisi katılmıştır. Çalışmaya katılan n: 109 lisans öğrencisi örneklemin %60,2 sini, 72 yüksek lisans öğrencisi ise %39,8 ini oluşturmaktadır. Ayrıca örneklemin n: 141 kadın öğrencisi %77,9 unu, 40 erkek öğrencisi ise %22,1 ini oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında sosyodemografik özellikleri belirlemek amacıyla sorulan sorular ve Rathus (1973) tarafından geliştirilmiş Voltan (1980) tarafından Türkçeye uyarlanmış olan Rathus Atılganlık Envanteri (RAE) kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, yüksek lisans ve lisans öğrencileri arasında yüksek lisans öğrencileri lehine sınırdan anlamlı farklılık ve yüksek lisans bölümleri arasında PDR öğrencileri lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Bölüm ve cinsiyet değişkenleri açısından ise anlamlı farklılık bulunamamıştır. Böylece bu araştırmanın, atılganlıkla eğitim arasındaki ilişkiyi görmek ve atılganlığa etki edebilecek cinsiyet, bölüm gibi değişkenleri tespit etmek açısından literatüre katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Atılganlık, yüksek lisans öğrencisi, lisans öğrencisi.

---

¹Yüksek lisans öğrencisi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji, ademtatar(at)outlook.com

THE STUDY OF ASSERTIVENESS LEVELS OF UNIVERSITY STUDENTSS IN TERMS OF EDUCATIONAL LEVEL AND SOME VARAIBLES

ABSTRACT

This is study has been carried out for the purpose of analyzing about assertiveness degree of students getting undergraduate and graduate education at Psychological Counselling and Guidance department and Psychology department in terms of educational atlainment, department and gender factors. Participants in the study is that 181 psychological counseling and guidance and psychology students of various university in Istanbul. 109 undergraduate students participating in the study is constitutes %60,2 and 72 graduate students participating in the study is constitutes %39,8 of this samples. 141 female students are constitute %77,9 and 40 male students are constitute %%22,1 of this sample. Questions asked for the purpose of desingnating sociodemographic features and Rathus Assertiveness Schedule improved by Rathus (1973) and adapted for Turkish by Voltan (1980) have been used in the course of collecting data. As a result of the study, it has been studied out a liminal significant difference on behalf of graduate students among graduate and undergraduate students and on behalf of Psychological Counselling and Guidance students among master degree departments. It hasn't been studied out a significant difference in terms of department ond gender factors. Thus this research is contribute to literature in terms of see relationship between hardiness and education, and identify some variables (as gender, department) for influence to hardiness.

Keywords: Assertiveness, graduate student, undergraduate student.

Tatar, Adem. "Üniversite Öğrencilerinin Atılganlık Seviyelerinin Eğitim Düzeyi ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi". *ulakbilge* 6. 20 (2018): 113-125

Tatar, Adem. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Atılganlık Seviyelerinin Eğitim Düzeyi ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *ulakbilge*, 6(20), s.113-125.

GİRİŞ

İnsan doğum anından itibaren toplumsallaşma sürecine girmektedir. Bu toplumsallaşma sürecinde insanın ihtiyaçlarını giderebilmesi, diğer insanlarla etkileşim kurmasına bağlı olarak gerçekleşir (Geçtan, 2014: 260-261). Sosyal bir varlık olan insan, sosyalleşme sürecinde toplum ve gruptan etkilenirken aynı zamanda toplumu ve grubu da etkiler. Bu etkileşim süreci ailede başlarken, mahallede, okulda ve iş yaşamında da devam eder. Okul ve eğitim kişilerin sosyalleşmesinde etkin rol oynar. Eğitim ve okuldaki sosyalleşme sürecinde, kazanılan bazı davranışlar onaylanırken, bazıları da değiştirilebilir (Şişman, 2012: 68-69). Bu süreçte eğitim önemli ölçüde bir iletişim etkinliğidir (Dilekmen, Başçı ve Bektaş, 2010: 223).

İletişim süreci içerisinde insanlar, ilişkilerinde, saldırgan, insanları yönlendirici (manipulatif), çekişken ve atılgan olarak dört temel davranış biçimiyle hareket ederler (Özcan, 1996, Akt. Arslantaş, Adana ve Şahbaz, 2013: 77). Atılgan olmayan davranışlarda karşı tarafta anlayış, zihin karışıklığı, göndericiyi değersiz ve itici bulmak gibi değişken birçok duygu oluşabilir. Saldırgan davranışlarda karşı taraf kendisini kırılmış ve incinmiş hissedip savunmaya geçebilir veya onlarda saldırganlaşabilir. Ancak atılgan davranışlarda her iki taraf da kendini ifade edebilir, öz-değer duyguları kuvvetlenir ve hedeflere daha kolay ulaşılır. Atılgan davranış söz konusu iken hiç kimse acı çekmez, kırılmaz ve iki taraf da büyük ihtimalle başarıya ulaşır (Alberti ve Emmos, 2002: 56-57).

Atılganlık, kişilerin olumlu ve olumsuz duygularını, düşüncelerini ve arzularını başkalarının haklarını görmezden gelmeden ve bu konuda suçluluk ve kaygı duymadan ifade edebilmeleridir (Uğur, 1996: 71). Atılganlık davranışıyla hareket eden birey, ilişkilerinde eşitliği gözetir. Gereksiz endişelerden uzak bir biçimde kendi çıkarları doğrultusunda hareket eder. Kendini savunabilir, duygularını rahatlıkla ve dürüstçe ifade edebilir. Aynı zamanda başkalarının haklarını çiğnemez ve kendi haklarını da kullanabilir. Atılganlık kişinin hem kendi kişisel tatmin duygusuna, hem de başkalarıyla kurduğu ilişkilerin niteliğine olumlu katkılar sunar (Alberti ve Emmos, 2002: 52-53). Diğer bir ifadeyle, bireylerin diğer insanlarla kurduğu sağlıklı ilişki içerisinde temel yaklaşım olan atılganlık, kişilerin kendilerini ifade edebilmelerine ve bireyler arasında sevgi, sıcaklık, yakınlık ve güven gibi bağların kurulmasına imkan sağlar (Koçak, 1994).

Atılganlık seviyesi her bireyde değişiklik gösterebileceği gibi, kişilerin mesleklerinin özelliklerine göre farklılaşabilir ve sonradan da öğrenilebilir (Büyükyazı vd. 2003: 14). Bu bağlamda, alan yazın incelendiğinde Aydın (1991, s.

33-34) tarafından yapılan bir çalışmada, cinsiyet ve cinsiyet rolleri açısından atılganlık seviyesi incelenmiş, kızların ve erkeklerin atılganlık puanlarının ortalamaları arasında önemli ölçüde bir fark bulunmadığı belirtilmiştir. Aynı çalışmada atılganlık seviyesinin erkeksi ve androjen cinsiyet rolleri olan gençlerde kadınsı ve belirsiz cinsiyet rolleri olan gençlere göre daha yeterli seviyede olduğunu tespit edilmiştir. Çalışmanın bir diğer bulgusu ise üniversite öğrencilerinde yaşın ilerlemesiyle birlikte, duygu, düşünce, ilgi ve isteklerin daha açıklıkla ve doğrudan ifade edilebilmesinin de gelişmekte olduğudur. Stebbins ve arkadaşları (1977, Akt. Dinçyürek, Çağlar ve Birol, 2010: 146) tarafından 14-24 yaş arasında olan 81 üniversite öğrencisiyle yapılmış bir araştırmada ise kızların erkeklerden daha atılgan olduğu sonucu tespit edilmiştir.

Ülkemizde Deniz (1997, s. 40-45) tarafından üniversite öğrencileriyle yapılmış bir diğer çalışmada atılganlık seviyesi öğrencilerin sınıf düzeyine göre incelenmiş ve 3. Sınıf öğrencilerinin 1. Sınıf öğrencilerine göre atılganlık puan ortalamaları önemli düzeyde yüksek bulunmuştur. Buna göre öğretim kademesi atılganlığı etkiler sonucuna ulaşılmıştır. Aynı çalışmada erkeklerin atılganlık puan ortalamaları kızların atılganlık puan ortalamalarına göre önemli düzeyde yüksek tespit edilmiştir. Çalışmadaki bir diğer sonuca göre şehir alt kültüründen olan öğrencilerin, kasaba ve köy alt kültüründen olan öğrencilere göre atılganlık puan ortalamaları yüksek bulunmuştur. Ayrıca çalışmada atılganlık eğitiminin olası sonuçları da incelenmiş ve deneme grubuna uygulanan atılganlık eğitimi sonucunda bu gruptaki öğrencilerin atılganlık puanları eğitim öncesi puanlarına göre yüksek tespit edilmiştir. Kimble, Marsh ve Kıskı (1984, Akt. Aydın, 1991: 26) üniversite öğrencileriyle yapmış oldukları çalışmalarında yaşça büyük olan üniversite öğrencilerinin ve ailelerinin birinci çocukları olan üniversite öğrencilerinin atılganlık seviyelerini diğerlerinden daha yüksek bulmuştur.

Üniversite öğrencileriyle yapılan başka bir çalışmada annenin eğitim düzeyinin atılganlık üzerinde etkisi olmadığı tespit edilirken babanın eğitim düzeyinin atılganlık düzeyinde etkili olduğu bulunmuştur. Ayrıca aynı çalışmada aileleri şehir merkezinde ikamet eden öğrencilerin kırsal kesimde ikamet edenlere göre daha atılgan olduğu tespit edilmiştir (Tekin ve Kapancı, 2010: 65). Yine üniversite öğrencileriyle yapılmış olan bir diğer araştırmada ise arkadaş grubuna sahip olma veya olmama, anne ve baba tutumu, akademik başarıyı algılama ile atılganlık düzeyi arasındaki ilişki incelenmiş ve bu değişkenlerin atılganlık düzeyini etkilediği tespit edilmiştir (Kahrıman, 2005: 31).

Öğretmen adaylarının atılganlık düzeyleri ve iletişim becerileri üzerine yapılan bir araştırmada öğretmen adaylarının atılganlık düzeyleri ile kendini yetenek

ve zeka açısından değerlendirmeleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Kendilerini” çok yeterli” gören kişilerin “yeterli ve orta seviyede” görenlere göre daha atılgan oldukları tespit edilmiştir. Aynı çalışmada bu kişilerin atılganlıklarıyla iletişim beceri düzeyleri ve psiko-sosyal değişkenler arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır (Küçükkaragöz, Canbulat ve Akay, 2013: 130-131).

Yapılmış olan başka bir çalışmada ise, üniversite öğrencilerinin fakülte ve cinsiyet değişkenleri açısından atılganlık düzeyleri incelenmiş ve eğitim fakültesi öğrencilerinin diğer fakültelere göre atılganlık düzeyinin düşük olduğu tespit edilmiştir (Mollaoğulları ve Alptuğ, 2013: 142).

Psikolojik danışmanlık ve rehberlik öğrencileriyle yapılan bir çalışmada, bir grup öğrenciye Yaratıcı Drama Temelli Atılganlık Programı uygulanmış, bu uygulama sonucunda öğrencilerin ön test son test puan ortalamaları arasında uygulanmayanlara göre anlamlı düzeyde farklılık tespit edilmiştir. Yurt dışında yapılan bir çalışmada da atılganlık eğitimi alan psikoloji öğrencilerinin atılganlık eğitimi almayanlara göre Rathus Atılganlık Envanteri puanlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir (Gündoğdu, 2012: 679-685).

İnceoğlu ve Aytar (1987, Akt. Deniz, 1997: 18) yaptıkları çalışmada lise ve üniversite öğrencilerinin atılganlık düzeylerini incelemiş, lise öğrencilerinin üniversite öğrencilerine göre daha atılgan olduğunu tespit etmişlerdir.

Bir diğer çalışmada lise öğrencilerinin atılganlıkları incelenmiş ve çalışma doğrultusunda kız öğrencilerin, İstanbul’da doğmuş olanların, harcamalarına göre geliri yüksek olanların, evde karar alma aşamasına katılanların, kendini saldırgan olarak ve atılgan olarak tanımlayanların puanları yüksek bulunmuştur. Sağlık sorunu bulunurluğunun, başarı durumunun, aile tipinin ve kardeş sayısının atılganlık puan ortalamasını etkilemediği tespit edilmiştir (Arslantaş, Adana ve Şahbaz, 2013: 82).

İlköğretim öğrencileriyle yapılmış bir çalışmada ise, parçalanmamış bir aileye sahip olanları parçalanmış aileye sahip olanlara göre, sınıflarındaki öğrenci sayısı az olanların çok olanlara göre, yakın arkadaşı olanların olmayanlara göre, sosyal etkinliklere katılanların katılmayanlar göre atılganlık düzeyleri yüksek tespit edilmiştir. Ancak akademik başarının atılganlığa etkisi olmadığı tespit edilmiştir (Ateş, 2013: 59-60).

Bu araştırma ise atılganlık konusunda güncel literatüre katkı sağlamak üzere, atılganlık ile eğitim düzeyi ilişkisini inceleyip aşağıda belirtilen sorulara cevap bulma amacıyla yapılmıştır. Örneklem grubu, atılganlık konusuyla ilişkili

birbirine yakın iki ruh sağlığı bölümü oldukları için, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü ile Psikoloji Bölümü öğrencilerinden seçilmiştir.

1- Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik (PDR) bölümü ile Psikoloji bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin atılganlık seviyelerinde, eğitim düzeyi (yüksek lisans ve lisans düzeyleri) açısından bir fark var mıdır?

2- PDR ve Psikoloji bölümü öğrencilerinin atılganlık seviyelerinde cinsiyet değişkeni açısından bir fark var mıdır?

3- Yüksek lisans düzeyinde PDR ve Psikoloji bölümleri arasında atılganlık seviyesi açısından bir fark var mıdır?

4- Lisans ve yüksek lisans düzeyleri birlikte değerlendirilerek PDR ve Psikoloji bölümleri arasında atılganlık seviyesi açısından bir fark var mıdır?

YÖNTEM

Örneklem

Tablo 1. Çalışmaya Katılan Bireylerin Sosyodemografik Özellikleri Açısından Sayı ve Yüzde Dağılımı.

Değişken	Gruplar	Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	141	77,9
	Erkek	40	22,1
	Toplam	181	100
Yaş	18-25	145	80,1
	26-32	20	11,0
	33-39	10	5,5
	47-53	5	2,8
	54+	1	0,6
	Toplam	181	100
Bölüm	Psikoloji	105	58,0
	PDR	76	42,0
	Toplam	181	100
Eğitim Düzeyi	Lisans	109	60,2
	Yüksek lisans	72	39,8
	Toplam	181	100

Çalışmaya cinsiyeti kadın 141 (%77,9), erkek 40 (%22,1) olmak üzere toplam 181 kişi katılmıştır. Katılımcılar arasında 18-25 yaş aralığında olan 145 (%80,1), 26-32 yaş aralığında olan 20 (%11), 47-53 yaş aralığında olan 5 (%2,8) ve 54 yaş ve üstü olan 1 (%0,6) kişi vardır. Katılımcıların 105'i (%58) psikoloji

bölümü, 76'sı (%42) psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümü okumaktadır. Eğitim düzeyi lisans olan 109 (%60,2), yüksek lisans olan 72 (%39,8) kişi vardır.

Veri Toplama Aracı

Çalışmada, katılımcıların özelliklerini belirleyen anket formu ve A.S Rathus (1977)'un geliştirip, Nilüfer Voltan Acar (1980)'ın Türkçeye uyarladığı Rathus Atılganlık Envanteri (RAE-Rathus Assertiveness Schedule) kullanılmıştır. Kullanılan envanter ergen ve yetişkinlere bireysel veya grup olarak uygulanabilmektedir (Kutlu, 2009: 6).

Envanter 30 maddeden oluşmaktadır. Maddeler -3 ile +3 arasında puan almaktadır. Maddeler çok iyi uyuyor ise +3, oldukça uyuyor ise +2, biraz uyuyor ise +1, pek uymuyor ise -1, fazla uymuyor ise -2 ve hiç uymuyor ise -3 şeklinde puanlanır (Voltan, 1980: 23-24). Envanterdeki 1.2.4.5.9.11.12.13.14.15.16.17.19.23.24.26.30'uncu sorular ters maddelerdir ve puanlamada tersine döner. Altılı likert tipi puanlamayla cevaplanan envanterden -90 ile +90 arasında puan alınmaktadır. +10 ve altı çekingenliği, +10 üzeri atılganlığı ifade etmektedir.

Türkçe formunun güvenilirliği test-tekrar test yöntemiyle hesaplanmış ve değişmezlik katsayısı .92 bulunmuştur. Spearman Brown iç tutarlılık katsayısı .77'dir (İşmen ve Yıldız, 2005: 158).

Verilerin Analizi

Tablo 2. Normallik Tablosu.

	n	Kolmogorov- Smirnov			Shapiro-Wilk		
		İstatistik	Standart Sapma	P	İstatistik	Standart Sapma	p
Atılganlık Toplam Puanı	181	0,057	181	0,20	0,988	181	0,147

İlk olarak Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk ile normallik bakılmış ve atılganlık envanteri puan dağılımının normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir.

Araştırmada cinsiyet grupları, bölümler arası (psikoloji-pdr), eğitim düzeyi grupları ve yüksek lisans bölümlerinin atılganlık puan ortalamaları arasında

istatistiksel olarak anlamlı fark olup olmadığına bakmak için bağımsız örnek t-testi uygulanmıştır.

BULGULAR

Yapılan bu çalışmaya göre eğitim düzeyi gruplarında sınırdan anlamlı bir fark ve yüksek lisans bölümleri arasında anlamlı bir fark bulunurken, cinsiyet gruplarında ve bölümler arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Tablo 3. Atılganlık Ölçeği Puanı ile Eğitim Düzeyi Açısından Farklı Gruplar İçin t-Testi.

	Eğitim Düzeyi	n	Ortalama	Standart Sapma	t	Serbestlik Derecesi	p
Atılganlık	Lisans	109	1,76	0,43	-2,000	175,18	0,047
	Yüksek lisans	72	1,88	0,33			

Araştırma yapılan grupta eğitim düzeyi ile atılganlık puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak sınırdan anlamlı farklılık vardır; $t(175,18) = -2,000$; $p < 0,05$. Eğitim düzeyi yüksek lisans olan grubun atılganlık puan ortalamaları, eğitim düzeyi lisans olan grubun atılganlık puan ortalamasından yüksektir.

Tablo 4. Atılganlık Ölçeği Puanı ile Yüksek Lisans Bölümleri Açısından Farklı Gruplar İçin t-Testi.

	Yüksek Lisans Bölümleri	n	Ortalama	Standart Sapma	t	Serbestlik Derecesi	p
Atılganlık	Psikoloji	57	1,84	0,37	-3,240	56	0,002
	PDR	15	2,00	0,00			

Araştırma yapılan grupta eğitim düzeyi yüksek lisans olup bölümü psikoloji olanlar ile bölümü PDR olanların atılganlık puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır; $t(56) = -3,240$; $p < 0,05$.

Yüksek lisansta okuyan ve bölümü psikolojik danışmanlık ve rehberlik olan kişilerin atılganlık puan ortalamaları, yüksek lisansta psikoloji bölümünde okuyanların atılganlık puan ortalamalarından yüksektir.

Tablo 5. Atılganlık Ölçeği Puanı ile Cinsiyet Grupları Açısından Farklı Gruplar İçin t-Testi.

	Cinsiyet Grupları	n	Ortalama	Standart Sapma	t	Serbestlik Derecesi	p
Atılganlık Puanı	Kadın	141	1,79	0,41	-0,784	179	0,43
	Erkek	40	1,85	0,36			

Araştırma yapılan grupta cinsiyet gruplarının atılganlık puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur; $t(179) = -0,784$; $p > 0,05$.

Tablo 6. Atılganlık Ölçeği Puanı ile Bölümler Açısından Farklı Gruplar İçin t-Testi.

	Bölüm	n	Ortalama	Standart Sapma	t	Serbestlik Derecesi	p
Atılganlık	Psikoloji	105	1,77	0,42	-1,449	175,03	0,15
	PDR	76	1,86	0,35			

Araştırma yapılan grupta bölümler ile atılganlık puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur; $t(175,03) = -1,449$; $p > 0,05$.

TARTIŞMA

Bu çalışmayla, bölüm özellikleri dikkate alındığında atılganlıkla ilişki kurulabilecek olan Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü ile Psikoloji Bölümü öğrencilerinin, atılganlık seviyelerinin, eğitim düzeyi arttıkça yükselip yükselmediği incelenmiş ve bu bölümlerin yüksek lisans öğrencilerinin atılganlık seviyeleri aynı bölümlerin lisans öğrencilerinin atılganlık seviyelerinden yüksek olduğu tespit edilmiştir. Üniversitede lisans ve yüksek lisans öğrenimi gören öğrencilerin atılganlık seviyelerini incelemek amacıyla yapılmış bu çalışmada lisans eğitimini tamamlayıp yüksek lisansa başlamış olmanın atılganlığı etkilediği görülmektedir. Bu bağlamda araştırmanın bu sonucuna göre, eğitim düzeyinin

atılganlık seviyesini etkileyebileceği düşünülmektedir. Sınıf değişkenini de hesaba katarak yapılacak yeni çalışmalarda daha anlamlı sonuçlara ulaşılabileceği düşünülmektedir. Bunun gibi alan yazında üniversite öğrencileriyle yapılmış bir çalışmada atılganlık sınıf değişkenine göre incelenmiş ve 3. Sınıf öğrencilerinin atılganlık seviyeleri 1. Sınıf öğrencilerinin atılganlık seviyelerinden yüksek bulunmuştur (Deniz, 1997: 40-45). Bunlar gibi farklı bölümler, farklı sınıflar ve farklı eğitim seviyeleriyle yapılacak olan yeni çalışmalarla birlikte, atılganlık ile eğitim ilişkisinin daha iyi anlaşılacağı düşünülmektedir.

Ayrıca Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü ile Psikoloji Bölümü yüksek lisans öğrencileri arasında da atılganlık seviyeleri incelenmiş, bunun sonucunda ise Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü yüksek lisans öğrencilerinin atılganlık seviyelerinin Psikoloji Bölümü yüksek lisans öğrencilerinin atılganlık seviyesinden yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuca bakıldığında eğitim fakültelerinin olanaklarının, katılımcıların lisans eğitimindeki durumlarının ve aldıkları eğitimin etkisinin olup olmadığı düşünülebilir. Ancak bu yüksek lisans öğrencilerinin, lisanstaki bölümlerinin, üniversitelerinin ve öğrenim yıllarının farklı olabilecek olması, ulaşılabilen Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü öğrenci sayısının kısıtlılığı araştırmanın yorumlama açısından sınırlılığını oluşturmaktadır. Ayrıca bu iki bölüm öğrencilerinin sayılarının eşit dağılmaması da bu farklılığa sebep olmuş olabilir. Bu sayıların birbirine yakın tutularak yapılacak başka çalışmalarda farklı sonuçlara da ulaşılabılır.

Araştırmanın bir diğer inceleme konusu da atılganlıkla cinsiyet arasındaki ilişkiyi incelemeye yönelik olmuştur. Araştırmanın sonucunda cinsiyet değişkeni ile atılganlık arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır. Ancak araştırmaya katılan kadın ve erkek öğrenci dağılımındaki frekans farkı karşılaştırma açısından önemli bir sınırlılık oluşturmuştur. Kadın ve erkek öğrenci sayısı daha dengeli olarak yapılacak başka çalışmalarda farklı sonuçlara da ulaşılabileceği düşünülmektedir. Bu çalışmanın yanı sıra alan yazın incelendiğinde bu sonucu destekler başka çalışmaların yapılmış olduğu da dikkat çekmektedir (Aydın, 1991; Özbek vd. 2011). Ayrıca literatürde bu sonuçlardan farklı olarak, üniversite öğrencileriyle yapılan ve erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha atılgan olduğunu tespit eden başka bir çalışmada mevcuttur (Deniz, 1997: 40-45).

Çalışmada Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü ile Psikoloji Bölümünde öğrenim gören lisans ve yüksek lisans tüm öğrencilerinin bölüm farklılığının atılganlığa etkisine de bakılmış ve yapılan inceleme sonucunda anlamlı bir fark bulunamamıştır.

SONUÇ

Sonuç olarak bireylerin, günlük yaşamlarının her alanında, birbirleriyle kurdukları iletişimde önemli hususlardan biri olan atılganlık kavramı, birçok değişkenden etkilenmektedir. Bu çalışmanın sonuçlarıyla birlikte, lisans eğitimi tamamlayıp sonrasında yüksek lisansa başlamanın da atılganlığı etkilediği görülmüştür. Bu sonuç, eğitim sürecinin de atılganlığı geliştirebilecek faktörlerden biri olduğunu düşündürmüştür. Daha geniş örneklerle ve daha kapsamlı değişkenlerle yapılabilecek yeni çalışmaların bu konuya önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Bu sayede sosyal yaşamda bireylere önemli ölçüde katkı sağlayabilen atılganlık kavramı daha detaylı incelenecek ve geliştirilmenin farklı yolları tespit edilebilecektir.

Yüksek lisans ve lisans düzeyinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin atılganlık seviyelerini eğitim düzeyi ve bazı değişkenler açısından inceleyen bu çalışma, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü ile Psikoloji Bölümü öğrencileriyle sınırlıdır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde daha geniş kitlelerle ve daha çeşitli bölümlerle çalışılması, sonuçlarda genelleme yapmak adına daha faydalı olacaktır. Yapılmış olan bu çalışmanın bundan sonrası için bu konuda yapılacak başka araştırmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

Alberti, R. ve Emmosn, M. (2002). *Atılganlık hakkınızı kullanın*. (S. Katlan, Çev.) Ankara: HYB Yayıncılık.

Arslantaş,H., Adana, F. ve Şahbaz, M. (2013). Lise öğrencilerinin atılganlık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 21 (2), 76-84.

Ateş, B. (2013). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin atılganlık puanlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,15(1), 50-66.

Aydın, B. (1991). Cinsiyet ve cinsiyet rolleri açısından atılganlık seviyesinin incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3, 25-36.

Büyükyazı, G., Saracaloğlu, S., Karadeniz, G., Çamlıyer, H. ve Çamlıyer, H. (2003). Sedanterler ile veteran atletlerin çeşitli değişkenlere göre atılganlık düzeylerinin karşılaştırılması. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4, 13 – 24.

Deniz, M. E. (1997). *Üniversite öğrencilerinin cinsiyet ve kültürel farklara dayalı atılganlıkları üzerinde bir atılganlık eğitimi denemesi* (Yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Dilekman, M., Başçı, Z. ve Bektaş, F. (2010). Eğitim Fakültesi öğrencilerinin iletişim becerileri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (2), 223-231.

Diriçyürek, S., Çağlar, M., Birol, C. (2010). Atılganlık ve denetim odağı düzeyi: gelecek nesillere etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 142-150.

Geçtan, E. (2014). *Psikanaliz ve sonrası. (16. Basım)*. İstanbul: Metis Yayınları.

Gündoğdu, R. (2012). Yaratıcı drama temelli atılganlık programının Psikolojik Danışman adaylarının atılganlık becerisine etkisi. *Kuram ve Uygulamalarla Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(2), 677-693.

İşmen, E., ve Yıldız, A. (2005). Öğretmenliğe ilişkin tutumların özgeçmiş ve atılganlık düzeyleri açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 42 (42), 151-166.

Kahrıman, İ. (2005). Karadeniz Teknik Üniversitesi Trabzon Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin benlik saygıları ve atılganlık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 9(1), 24.

Koçak, T. B. (1994). *Eğitim sürecinde, grupta danışma uygulamalarının gençlerin girişimcilik gelişimine etkisi* (Doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İzmir.

Kutlu, Y. (2009). Bir grup öğrenci hemşirede atılganlık eğitiminin etkileri. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 2 (3), 3-11.

Küçükkaragöz, H., Canbulat, T. ve Akay, Y. (2013). Öğretmen adaylarında atılganlık düzeyi ve iletişim becerileri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(22), 123-133.

Mollaoğulları, H. ve Alptuğ, E.C. (2013). Spor yapan ve yapmayan üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ve atılganlık düzeylerinin incelenmesi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 31, 135-143.

Özbulak, B., Aypay, A. ve Aypay, A. (2011). Ortaöğretim öğrencilerinin problem çözme ve atılganlık becerilerinin bazı değişkenlerle ilişkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (36), 77-93.

Şişman, M. (2012). *Eğitim bilimine giriş. (10.Basım)*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Tekin, S. ve Kapancı, İ. (2010). Sosyal bilgiler eğitimi öğrencilerinin sosyo-ekonomik durumlarının atılganlık durumlarına etkisi. *Celal Bayar Üniversitesi S.B.E. Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 51-66.

Uğur, G. (1996). *Üniversite öğrencilerinde atılganlık ile beden algısı ilişkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Voltan, N. (1980). Rathus Atılganlık Envanteri geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 3 (10), 23-25.